

Қалб кўзи берклигининг далили



13:30 / 10.07.2019 2101

Сенга кафолати берилган нарсада ижтиҳод қилмоғинг ва сендан талаб қилинган нарсада камчиликка йўл қўймоғинг сендаги қалб кўзининг беркилганидир.

Бандага кафолати берилган нарсаларнинг бири ризқидир. Аҳли сунна вал жамоа мазҳаби уламолари таърифида «Аллоҳ таоло одамлар ва ҳайвонлардан иборат Ўз махлуқотларига берган ва улар манфаат олган дунёвий ва ухровий ҳар бир нарса ризқидир».

Аллоҳ таоло оқил ва оқилмас, катта ёки кичик ҳар бир инсонга, ҳар бир ҳайвонга берган ва улар манфаатланадиган емиш, ичимлик, кийим ёки маскан уларнинг ризқидир.

Шунингдек, Аллоҳ таолонинг уларни яхшиликка муваффақ қилиши, тоатларга йўллаб қўйиши ҳам ризқидир.

Аллоҳ таоло Ҳуд сурасида марҳамат қиласи:

فِي كُلِّ وَمُسْتَوْدَعَهَا مُسْتَقْرَرٌ هَا وَيَعْلَمُ رِزْقُهَا اللَّهُ عَلَى إِلَّا أَلْأَرْضِ فِي دَابَّةٍ مِنْ وَمَا

۶ مُبِينٌ كِتَبٌ

«Ер юзидаги жонзот борки, уларнинг ризқи Аллоҳнинг зиммасидадир. У уларнинг қароргоҳларини ҳам, сақланиб турадиган жойларини ҳам билур. Ҳаммаси очиқ-оидин китобда бордир» (6-оят).

Ер юзида ўрмалаган нарса – одамзод, ҳайвонот, ҳашарот, қурт-қумурсқа ва бошқа жонзотлардир. Шуларнинг ҳаммасига Аллоҳ таоло ризқ беради. Ҳаммасининг юргани, тургани, туғилгани ва бошқа ҳолатларини билади. Буларнинг ҳаммаси очиқ-оидин ва равшан китобда ёзиб қўйилгандир.

Аллоҳ таоло Анкабут сурасида марҳамат қиласиди:

وَلِئِنْ ۹ كَفُورٌ لِيَئُوسٌ إِنَّهُ مِنْهُ نَرَأْنَاهَا ثُمَّ رَحْمَةً مِنَّا أُلِّا نَسَنَ

بَعْدَ نَعْمَاءَ أَذْقَنَهُ

«Ўз ризқини кўтара олмайдиган қанчадан-қанча жонзотлар бор. Уларга ҳам, сизларга ҳам Аллоҳ ризқ берадир. Ва У ўта эшигувчи, ўта билувчи» (60-оят).

Дархақиқат, ўйлаб кўрадиган бўлсак, кўпгина жонзотлар ризқа муҳтоҷ бўлганида уни тановул қилишдан бошқа нарсани билмайди. Ризқ топиш учун ҳаракат ҳам қилмайди. Ризқни ўзи билан кўтариб ҳам юрмайди. Ўзига ризқ жамғармайди ҳам. Фақат ризқ керак бўлганида, уни тановул қиласди, холос. Аммо бирортаси ризқ тополмасдан, очликдан ўлиб ҳам қолмайди. Ризқини териб, еб юраверади.

Фақат инсонгина ризқ тўплашни одат қилган. Илоҳий таълимотлардан узоқ бўлган кўпгина одамлар ҳаётни ризқ-рўз учун курашишдан иборат, деб ўйлайдилар. Улар ўзларича, ризқни ўзимиз топмоқдамиз, деб гумон қиласдилар.

Аслида эса

«Уларга ҳам, сизларга ҳам Аллоҳ ризқ берадир».

Яъни ўз ризқини ўзи кўтара олмайдиган ўша жонзотларга ҳам, инсонларга ҳам ризқни Аллоҳ таоло беради.

Банданинг ўзига Аллоҳ таоло томонидан кафолати берилган ризқа ўхшаш нарсаларда ижтиҳод қилиб - бутун имкониятини ишга солиб, тинмай типирчилаши, ундан Аллоҳ таоло талаб қилган ибодатга ўхшаш нарсаларда камчиликка йўл қўймоғи ундаги қалб қўзининг беркилганидир. Чунки у ишни нотўғри қилди, ҳаракатни ноўрин қилди. Балки ишни тескари қилди. У ўзига Аллоҳ таоло томонидан кафолати берилган нарсага жон-жаҳди билан уриниб, Аллоҳ таоло ундан талаб қилган ишни унуди, камчиликка йўл қўйди.

«Танвийр» китобининг соҳиби бу борада қуидагиларни ёзади: «Қандай қилиб сенда ақл ёки қалб кўзи бўлсин?! Ахир сенинг ўзингга кафолати берилган нарсага қилган аҳамиятинг сендан талаб қилинган нарсага аҳамият беришдан кесиб қўйди-ку! Ҳатто баъзилари: «Албатта, Аллоҳ бизга дунёнинг кафолатини берган ва биздан охиратни талаб қилган. Кошки, бизга охиратнинг кафолатини бериб, биздан дунёни талаб қилганида эди», дейдилар».

Шайх Аҳмад Зарруқ дейди: «Кафолати берилган нарсага жон-жаҳди билан уринишнинг аломати учтадир:

1. Қўлга кирмай қолган нарсага афсус қилиш.
2. Ҳосил йиғишда тақвони йўқотиш.

3. Сабабни ишга солишда таъкидланган ҳақларни унтиш.

Унинг аксининг аломати ҳам учтадир:

1. Воқе бўлган нарсага рози бўлиш.

2. Талабда тақводор бўлиш.

3. Сабабларни ишлатишда одобга риоя қилиш».

Албатта, ризқни топиш учун инсон сабабларни ишга солиши керак бўлади. Бу шариатнинг талабидир. Аммо баъзи одамлар ризқ топишни ҳаётнинг мағизи деб тушунадилар. Улар ҳаётнинг асоси мол-дунё ва бойликдан иборат, деган хаёлга бориб қоладилар. Натижада дунёning қулига айланиб, унинг айтганини қиласман деб, ибодатни ҳам унутадилар. Пул топиш илинжида овора бўлиб, намоз ўқишни, рўза тутишни хаёлларига ҳам келтирмайдилар. Баъзи кишилар уларга намоз ўқиш, рўза тутиш ва бошқа фарз, вожиб ибодатларни адo қилиши кераклигини айтса, «Ишим кўп, уларни адo қилишга вақтим йўқ», дейдилар. Ушбу биз ўрганаётган ҳикмат худди шунга ўхшаган одамларга қаратилгандир.

Бундай одамлар унинг учун Аллоҳ таоло кафолатини берган ризқни топаман деб, Аллоҳ таоло улардан талаб қилган ибодатларни адo қилмайдилар ёки уларни адo қилишда камчиликка йўл қўядилар. Оқибатда қалб кўзлари кўр бўлиб қолган тоифалар жумласига қўшиладилар. Бу эса оғир мусибат бўлиб, икки дунёning бахтсизлигидан иборатdir.

Мўмин киши ризқ Аллоҳ таолодан эканига иймон келтирганидан кейин очкўз бўлмайди ва ҳаромга қўл урмайди. У ҳалол, пок йўл билан ризқини териб ейишни йўлга қўйиб, қаноат билан саодатли турмуш кечиради.

Аллоҳ таоло барчамизни кафолати берилган нарсада ижтиҳод қилишдан ва биздан талаб қилинган нарсада камчиликка йўл қўйиш ила қалб кўзимиз беркилиб қолишидан Ўзи асрасин.

«Хислатли ҳикматлар шарҳи» биринчи китоб